

FI lausuntopyyntö VV

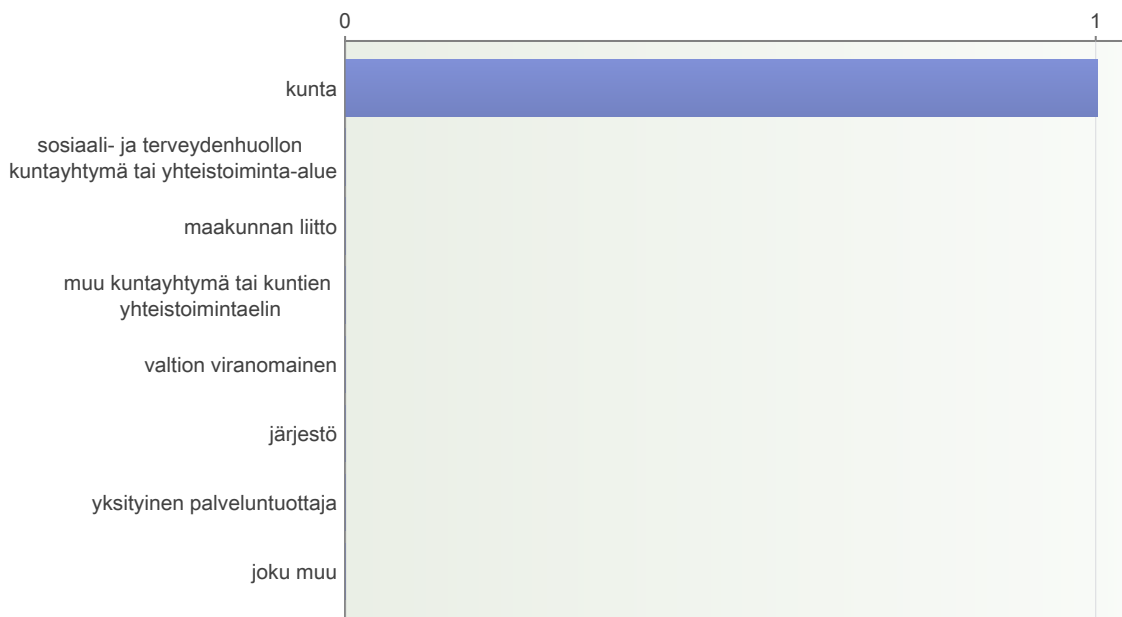
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Kalajoen kaupunki	Kaupunginsihteeri Otso Juvonen	anne.mäki-leppilampi@kalajoki.fi, puh. 044 - 4691546	27.3.2017	Kaupunginvaltuusto

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kalajoen kaupunki pitää Sote-uudistusta joiltakin osin tarpeellisenä ja kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista. Sote-uudistusta olisi toivottu vietävän eteenpäin nykyisiä yhteistoiminta-alueita kehittämällä ja laajentamalla.

Lakiluonnoksessa esitetty valinnanvapausmalli kaipaa yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapauden piiriin tulevat palvelukokonaisuudet tulisi olla riittävän laajoja, ettei synny ”pompottelua” maakunnan liikelaitoksen ja sote-keskuksen välillä. Ehdotettu tapa toteuttaa perustason ja eräiden erityistason palveluiden valinnanvapauden yhtiöittämisvelvollisuuden ja markkinamekanismien kautta ja on ristiriidassa sote- ja maakuntauudistukselle alun perin asetettujen tavoitteiden kanssa.

Malli rajoittaa palveluiden järjestämisvastuuseen ja itsehallintoon kuuluvaa oikeutta päättää palveluiden tuottamistavasta ja ohjata palveluita kokonaisuutena. Järjestämisvastuu ja palvelujen integraatio on erittäin haasteellista, kun perustason palvelut siirtyvät yritysten vastuulle ja markkinaohjaukseen. Palvelutuotanto pirstoutuu ja eri palveluihin syntyy asiakkaan näkökulmasta nykyiseen verrattuna uusia rajapintoja. Nyt esitettyssä mallissa sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio ei toteudu ja perustason vahvistaminen erityistason palveluilla jää ohueksi.

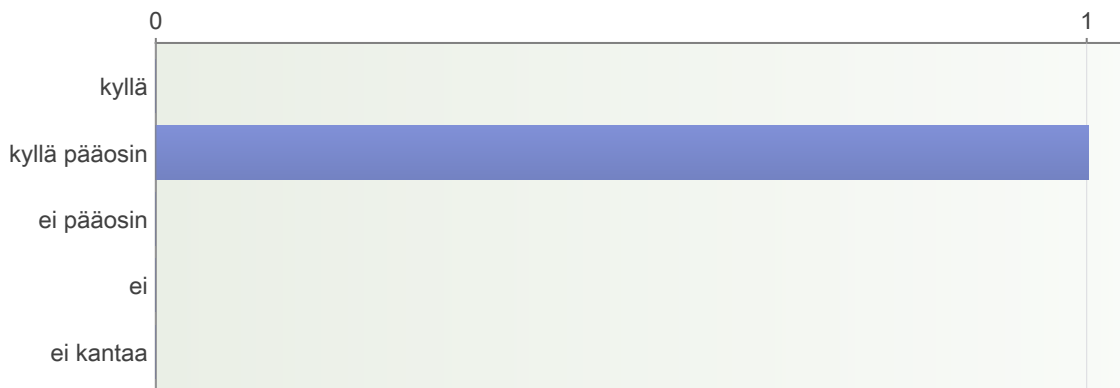
Kunnille on annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämisvastuussa olevien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon.

Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia sekä tämän että muidenkin kysymysten osalta.

Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden paranemista on vaikea arvioida. Riippuu palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajien rahoituksesta, syntyykö palvelutarjontaa myös harvaan asutuille seuduille. On todennäköistä, että suoran valinnan palvelut, maksusetelipalvelut sekä asiakassetelipalvelut osittain keskittyvät isoille kaupunkiseuduille.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

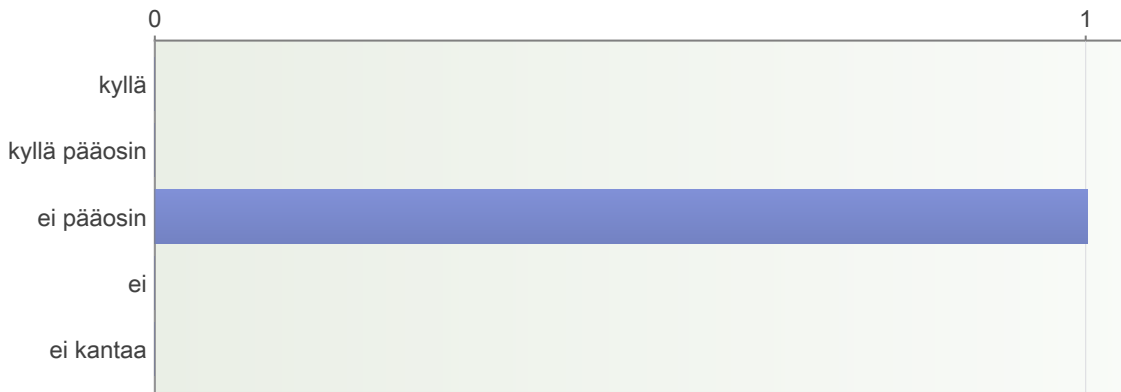
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin silloin, kun todellisia valinnanmahdollisuuksia on olemassa ja henkilö itse kykenee valintoja tekemään. Esitettävä valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmoteltava. Varsinkin paljon palveluita käyttävien sekä erityisryhmien kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaiden osalta voi kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia olla rajoittunut. Puolueettoman palveluohjauksen merkitys kasvaa.

Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltäminen tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osalta on tärkeää, että asiakas saa suoran valinnan kokonaisuuteen kuuluvat palvelut siinä tehostetun palveluasumisen toimipisteessä, jossa hän on hoidettavana.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

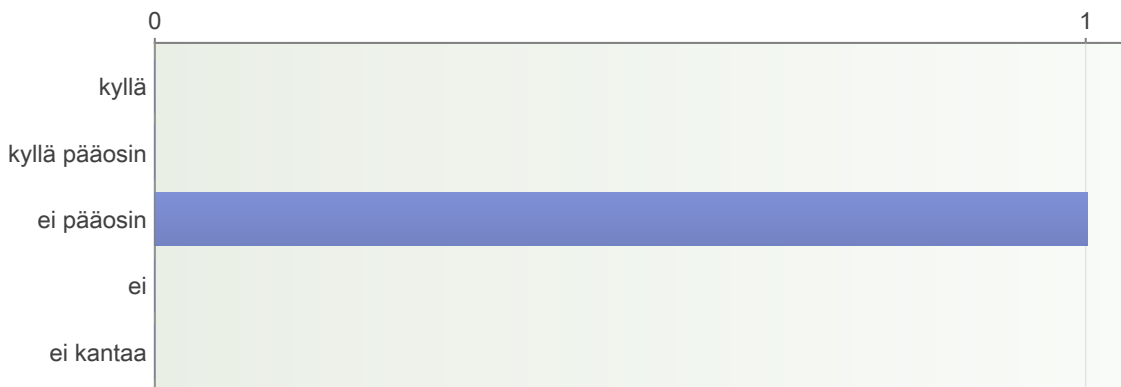
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä ja ei. Asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon ja hakeutua itselleen sopiviin palveluihin, mikäli tarjontaa on. Järjestelmä on erittäin monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

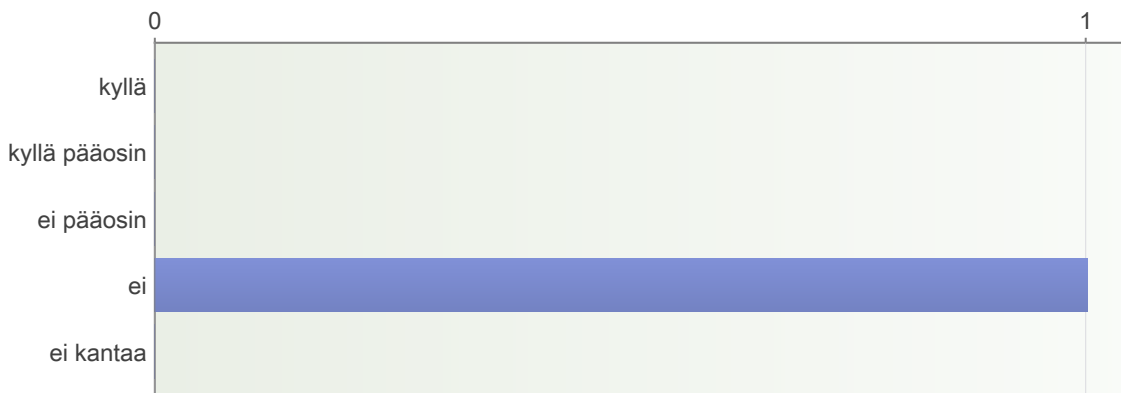
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhteen sovittaminen, saumattomat hoitoketjut, integraatio, on erittäin haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Sote-järjestämislakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Esitetty malli on täyttää huonosti sosiaali- ja terveydenhuollon rajojen poistamisen asiakkaan yhtenäisen polun rakentamiseksi. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

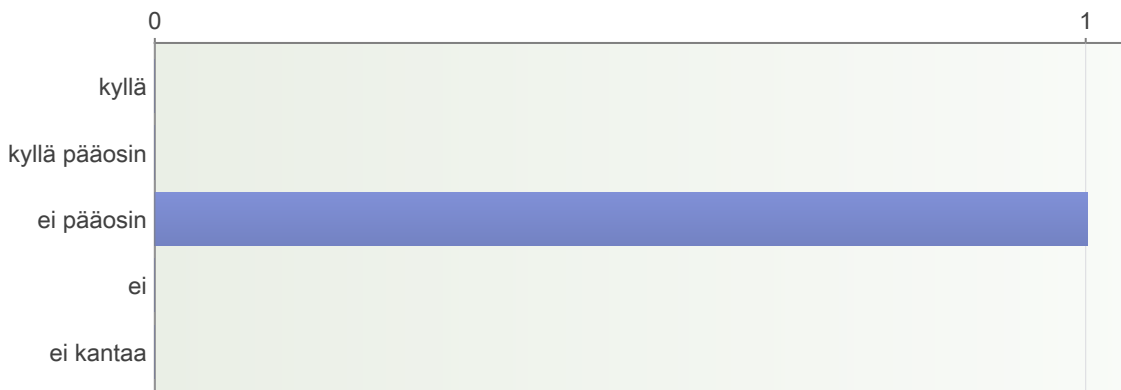
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttaminen esitettyssä muodossa vaikeuttaa kustannusten hillintätavoitteen saavuttamista. Malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien sekä tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien moninkertaiset hallinnolliset tehtävät ja lukuisat johtamisen tasot.

Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee sitä, että palvelujen kattavuutta ja sisältöä täytyy supistaa. Pelkona on, että palveluja keskitetään suuriin kokonaisuuksiin, työpaikat maakunnan haja-asutusalueella katoavat ja palvelutuotanto jää ohueksi. Palvelun tuottaminen pitkien etäisyyksien kunnissa on erilaista kuin suurten kaupunkien tuotanto, molemmissa on omat haasteensa. Kustannustehokas voi olla pienempikin tuotantoyksikkö. Merkittävämmät kustannussäästöt syntyvät, kun päällekkäisyydet poistetaan, sosiaali- ja terveydenhuolto toimii yhdessä asiakkaan hyväksi ja perustasoa vahvistetaan erityistason palveluilla oikea-aikaisten ja varhaisten palvelutarpeiden tunnistamisessa ja hoitamisessa.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laissa olevat säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen.

Lakiluonnoksessa esitetty valinnanvapaus malli kaipaa yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi ottaa käyttöön asteittain. Nykyinen palvelusetelijärjestelmä on toimiva. Sen käytön laajentamisella ja käynnissä olevia kokeilujen tuloksia hyödyntäen voitaisiin valinnanvapautta lisätä hallitusti. Maakunnilla tulisi olla lakiluonnoksessa esitettävää laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita ne käyttävät esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansanvaltaisuutta voitaisiin vahvistaa poistamalla tai keventämällä velvollisuutta ottaa käyttöön esitettyjä valinnanvapauden järjestämistapoja esitettyssä aikataulussa ja poistamalla asiakassetelin 15 %:n minimivaatimus.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

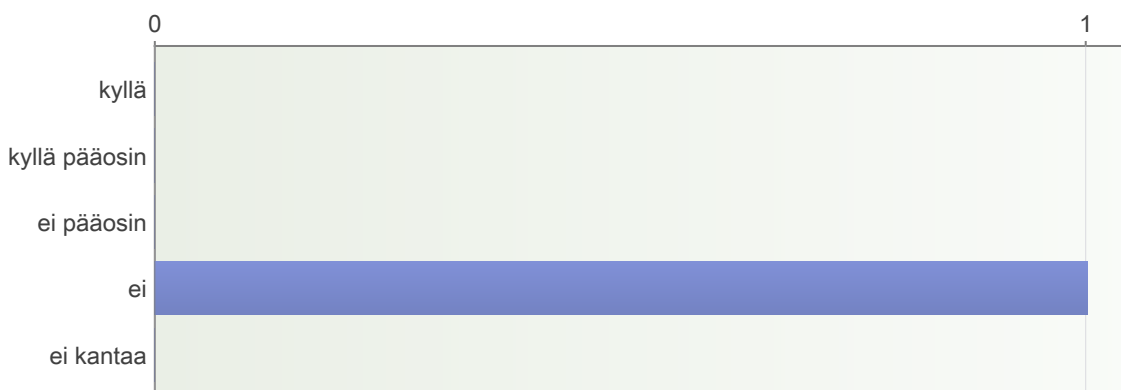
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, millainen tuottajille maksettava korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa innovaatioihin. Jo syntyneiden hyvien käytäntöjen hyödyntäminen laaja-alaisesti auttaa tavoitteiden saavuttamisessa eikä prosesseja tarvitse aloittaa alusta tai keksi uudelleen.

Ohjausjärjestelmien toimivuuden kannalta pitäisi aivan ehdottomasti olla ensin laaja -alainen käsitys nykytilasta. Mitään mieltä ei ole käynnistää valinnanvapausjärjestelmää ilman kattavaa tietopohjaa, siitä mihin on mahdollista pyrkiä ja mitkä olisivat määrälliset, laadulliset ja taloudelliset minimiarvot palvelujentuotannossa.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määrittellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

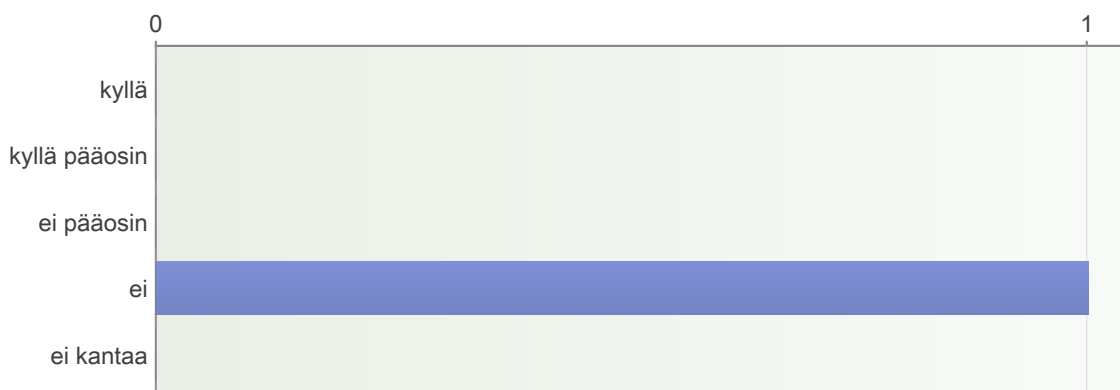
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laajennettuun perustasaan esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista. Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset. Epäselvää on, olisiko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palveluntarpeen arvioinnin perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin ja hidastaa oikeanlaista avun saamista.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

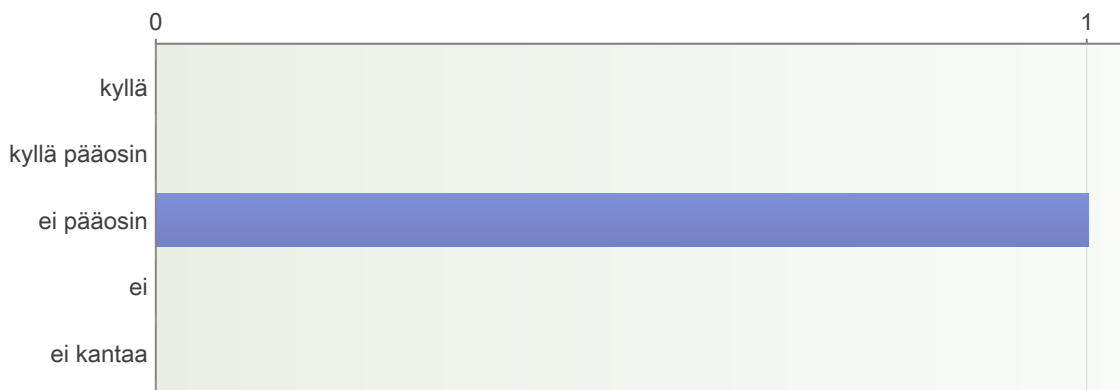
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan, koska maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 31 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

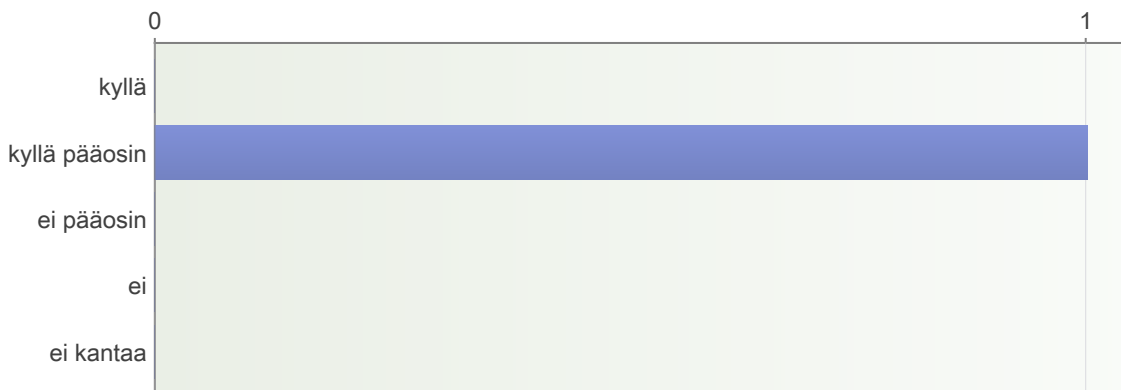
Vastaajien määrä: 1

- Velvollisuus maksusetelien antamiseen saattaa vaikuttaa tuottajien halukkuuteen perustaa sote-keskuksia. Maksuseteli lisää suoran valinnan palvelun tuottajan riskiä ja sitä kautta korottaa hintaa, jolla palveluja ollaan valmiita tuottamaan.

Lakiesityksen mukaan sote- keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei kuitenkaan ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Maksuseteliä voidaan käyttää koko Suomen alueella ja on kohtuutonta ajatella, että Sote-keskus voisi vastata siitä kuten omastaan.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

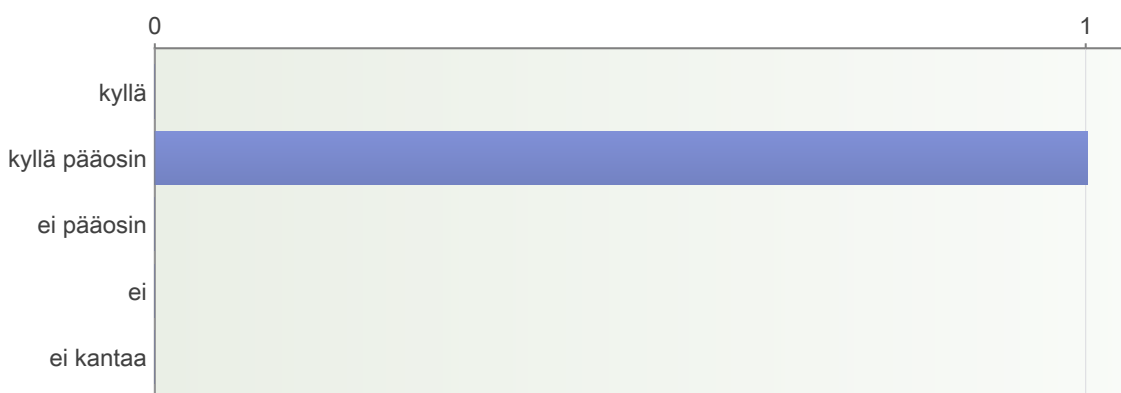
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

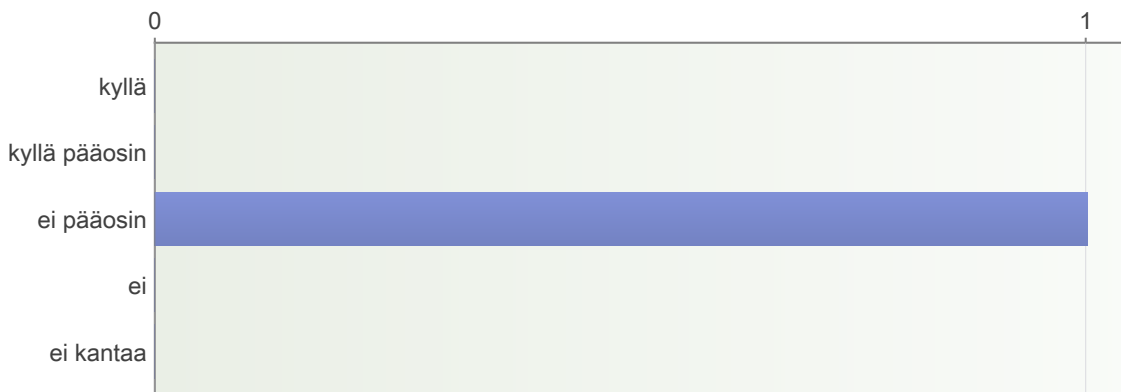
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkailla on riittävästi vallinnan mahdollisuuksia, mutta voi olla tarkoituksenmukaista rajata, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

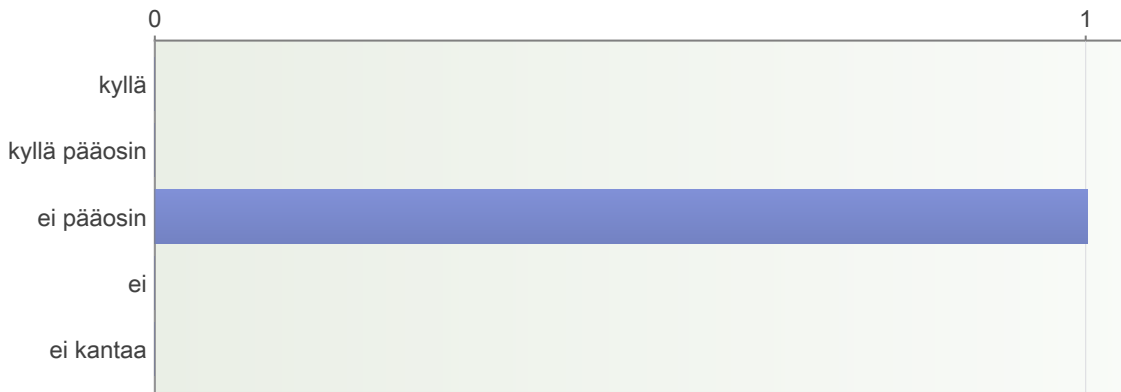
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan. Palvelusetelijärjestelmässä on kunta määrittänyt palvelun sisällön ja asettanut palveluntuottajan hyväksymiskriteerit. Maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle. Palvelusetelijärjestelmän käyttöä voitaisiin jatkaa nykyisellään.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

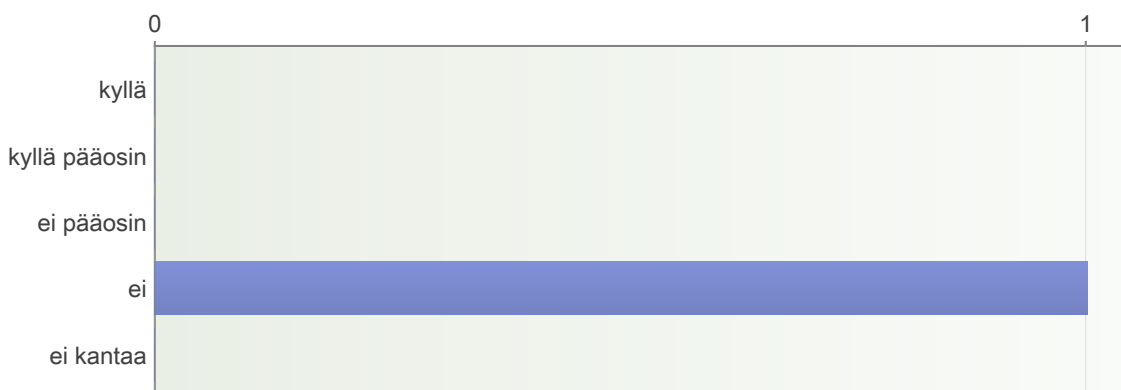
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää maakunnan liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantamis- ja laboratoriopalveluja, on ongelmallista. Juuri näiden palvelujen käyttöaste ja hyödyntäminen laaja-alaisesti tuo merkittäviä säästömahdollisuuksia.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

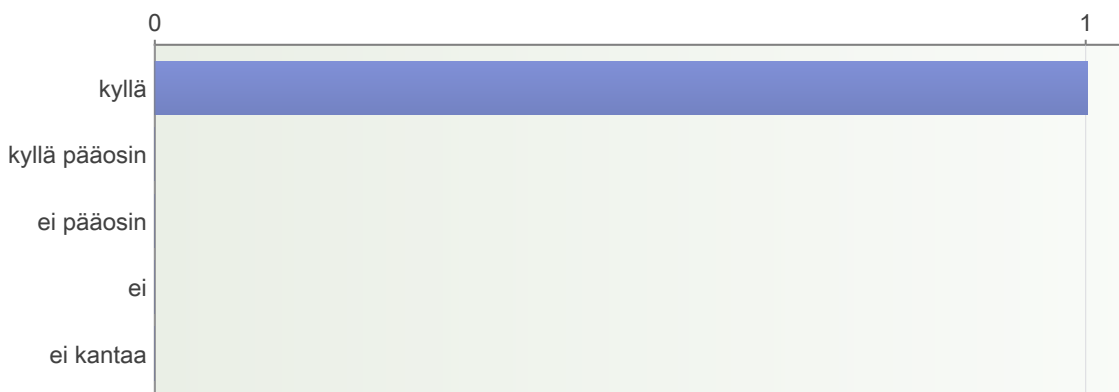
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi. Asiakasseteli tullee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

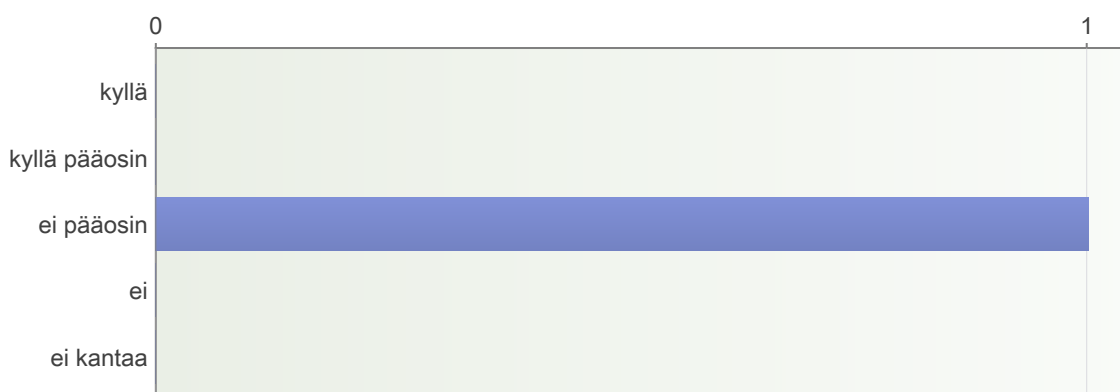
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen hankkimiseen. Asiakas ei välttämättä kykene itse valitsemaan oikeanlaisia palveluita, joten palveluohjauksella ja neuvonnalla on suuri merkitys asiassa. HK budjetin soveltamisala ja velvoittavuus on laaja ja sen käyttöön on esityksen mukaan tarkoitus siirtyä välittömästi lain tullessa voimaan vuonna 2019. Tämä loisi suuren riskin asiakkaiden palvelujen jatkuvuudelle ja toisaalta kustannusten hallitsemattomalle kasvulle ja edellyttäisi runsaasti henkilöresurssia palvelutarpeen arviointiin yhtä aikaisesti vuoden 2018-2019 - vaihteessa. Suomessa ei ole kokemusta henkilökohtaisen budjetin laajasta käytöstä ja kansainväliset kokemukset osoittava kustannusten nousua sen käyttöönoton jälkeen.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

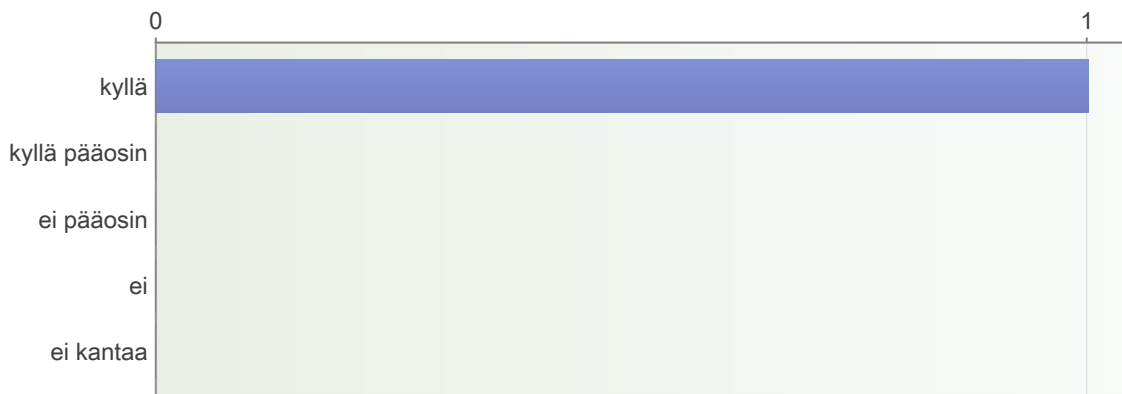
Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen tuetusta päätöksenteosta edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilöiden saatavuus voi osoittautua ongelmalliseksi. Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, on epärealistinen. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu väistämättä kustannuksia.

Päätöksenteossa tukeminen on tarkoitus ulottaa tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Tämä tulee edellyttämään mittavaa henkilöresurssointia, ja ainakin uuden valinnanvapauslainsäädännön voimaan tullessa tuen tarve tulee olemaan suuri myös sellaisilla henkilöillä, jotka jatkossa kykenevät suoriutumaan itsenäisesti.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

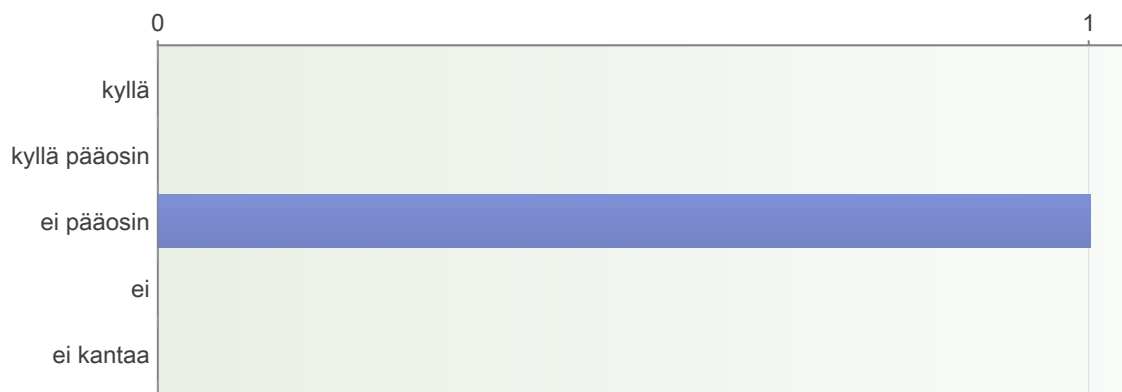

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

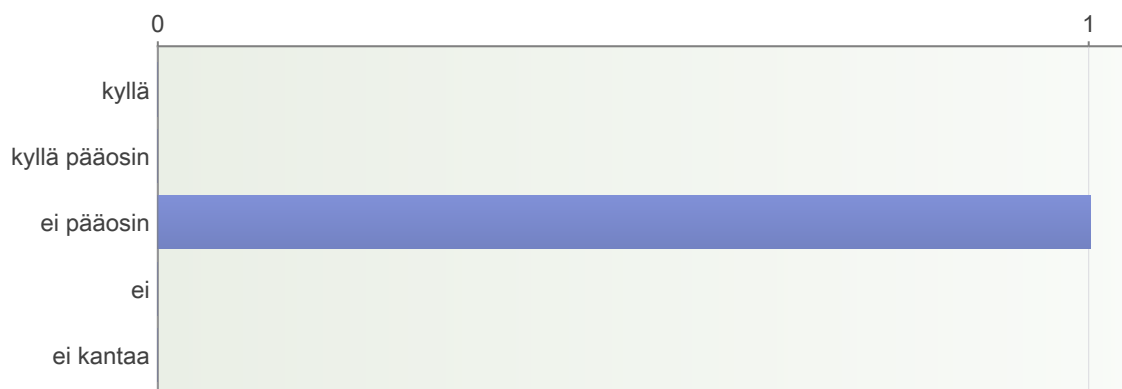
43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

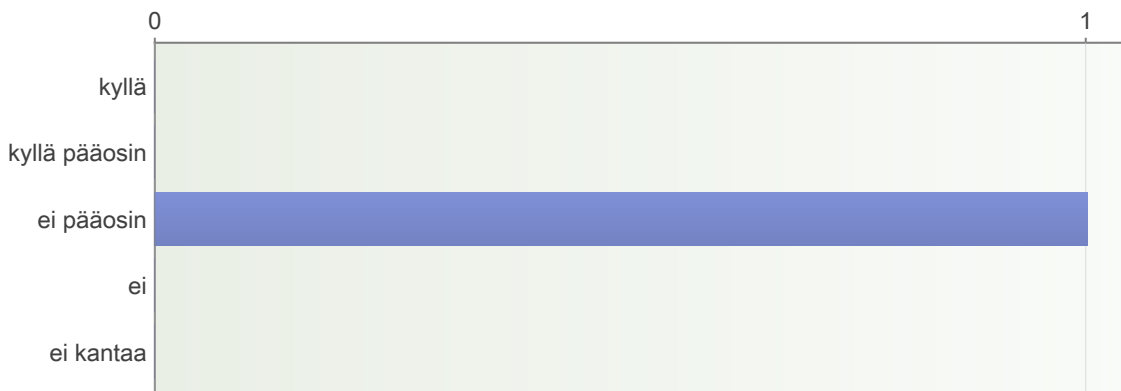
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

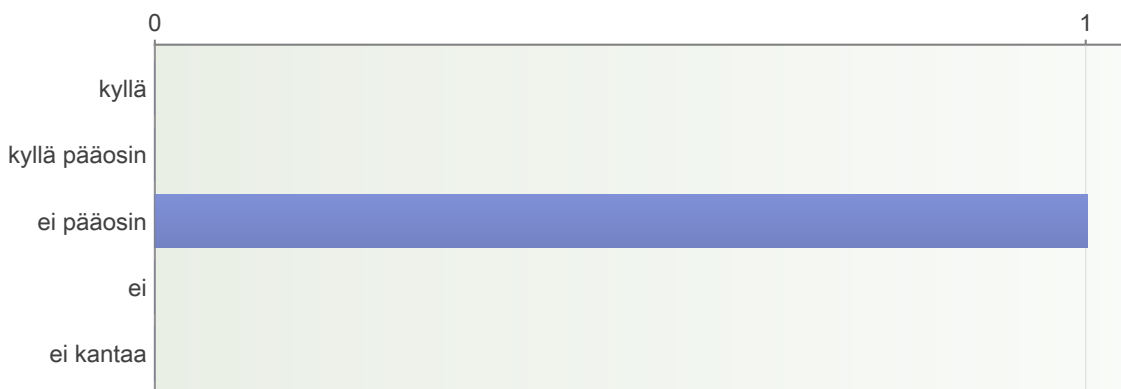

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

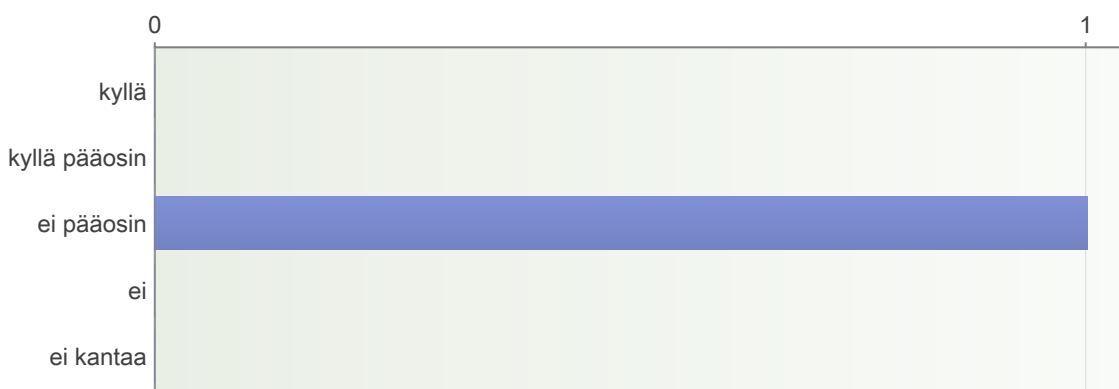
- Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle. Lakiluonnoksessa säädetään 1. ja 2. vaiheessa tapahtuvasta vaiheistuksesta, mutta tosiasiallisesti lain voimaantulossa ei ole lainkaan vaiheistusta. Lain siirtymäsäännökset ja niiden perustelut ovat ristiriitaisia. Kahden vuoden siirtymäaika 31.12.2020 saakka maakunnan yhtiöiden perustamisessa ei ole aito siirtymäaika, jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2019. Että toiminta on mahdollista käynnistyä 2019 alusta, listautuminen tulisi käynnistyä ja palvelutuottajat olla esillä jo loppusyksystä 2018, ettei hoitoviiveitä synny. Maakunnan yhtiöiden perustaminen tulisi siis tapahtua samassa aikataulussa.

Valinnanvapaus ja sen edellyttämä tuotannon yhtiöittäminen tulisi toteuttaa perustasoon kuuluvissa sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palveluissa ja suunhoidon perustason palveluissa aikaisintaan 1.1.2021 alkaen ja laajennettuun perustasoon kuuluvissa palveluissa 1.1.2023. Siirtymäkauden aikana palvelusetelin käytön laajentamisella ja henkilökohtaisen budjetin pilotoinnilla voidaan hankkia kokemuksia valinnanvapauden lisäämisestä. Näin ollen yhtiömuotoisen toiminnan täysimittaiselle organisoinnille varattaisiin aikaa vuoden 2022 loppuun.

Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelu voi käynnistyä vasta lainsäädännön valmistuttua. Tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoja sekä riittävää aikataulua. Laajojen tietojärjestelmämuutokset toimeenpano ja käyttöönotot edellyttävät useiden vuosien siirtymäaika. Jos laki tulee voimaan annetussa aikataulussa, maakunnan täytyisi aloittaa merkittäviä valinnanvapauden liittyviä valmistelutoimia jo vuonna 2018. Tällaisia olisivat mm. suoran valinnan palveluntuottajien ilmoittautumisten vastaanottaminen vähintään 6 kk ennen lain voimaantuloa, ja asiakkaille valinnanvapaudesta informointi 2 kk ennen lain voimaantuloa. Myös palveluntuottajien kanssa tehtävät sopimukset sekä samalla myös hyväksymiskriteerit ja hinnoitteluperusteet olisi oltava määriteltynä vähintään puoli vuotta ennen lain voimaantuloa. Samoin asiakaseteleihin ja erityisesti henkilökohtaiseen budjettiin liittyen täytyisi tehdä kriteeristöjä, päätöksiä palveluista joissa asiakasseteli otettaisiin käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä jne. jos mallit otetaan käyttöön heti vuoden 2019 vaihteessa. Aikataulua ei ole mahdollista toteuttaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

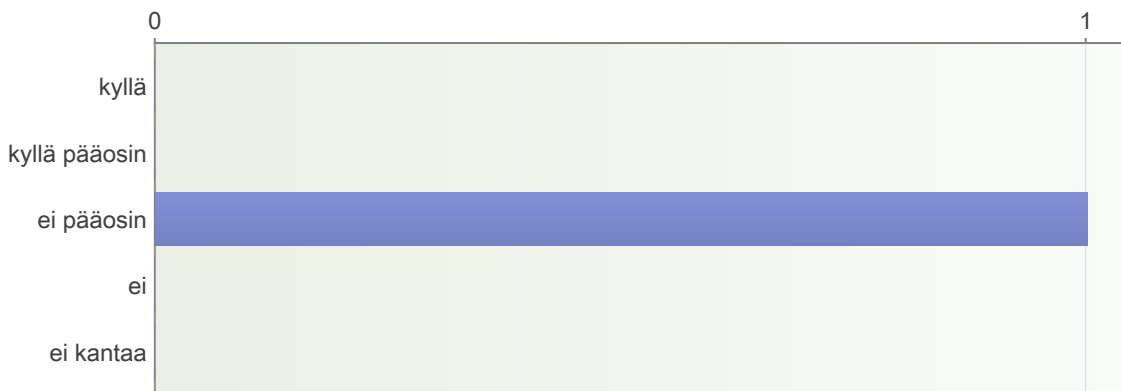

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

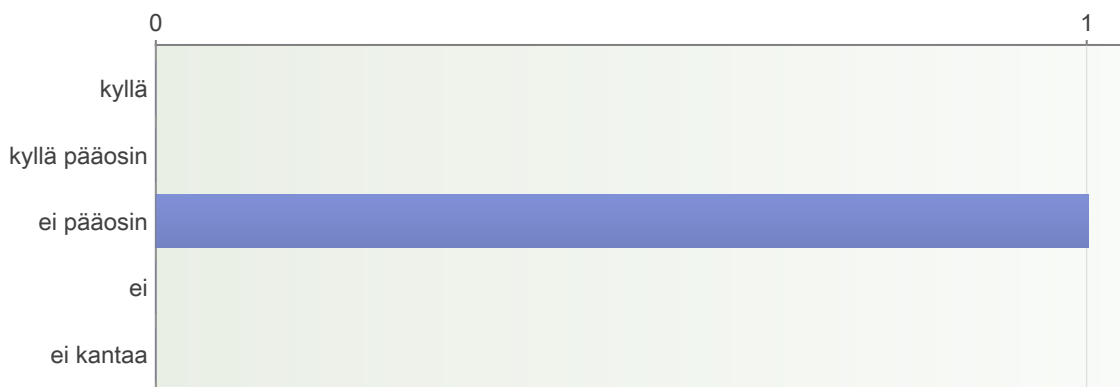
Vastaajien määrä: 1

- Tällä hetkellä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lopputuotepalvelujen ostot ovat noin 2,8 miljardia vuodessa, lakiesityksen mukaan valinnanvapausmarkkinat olisivat noin 8 miljardia euroa vuodessa. Tässä on huomattava muutos nykyiseen.

Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueelle. Sosiaalipalveluihin liittyviä markkinoita voi sen sijaan henkilökohtaisen budjetin myötä syntyä myös harvemmin asutuille alueilla. Riskinä on sote-palvelujen markkinoiden keskittyminen yrityskauppojen myötä. Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita voi olla henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

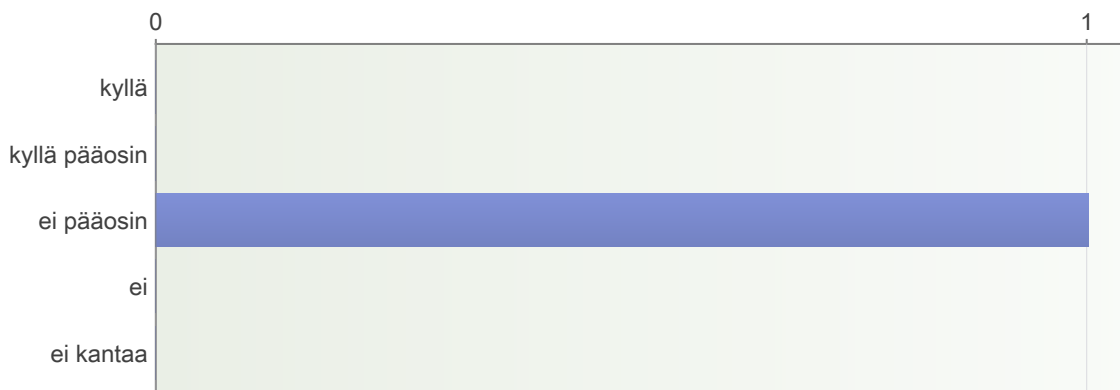
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. Uudistus voi lisätä erityisesti terveyspalvelujen kysyntää ja kysynnän lisääntyminen voi kohdentua myös epätarkoituksenmukaisella tavalla uudistuksen tavoitteisiin nähden. Esimerkiksi SOTE-keskuksesta ohjaus maakunnan liikelaitokselle ja erityistason palveluihin voi lisääntyä ja sillä tavoin pienentää keskuksen omaa vastuuta toteutuksesta.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

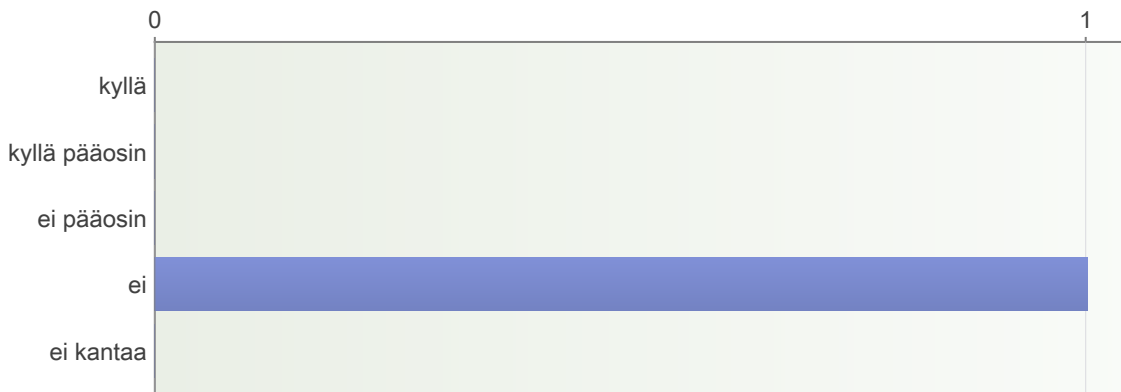
- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa palvelujen saatavuutta. Maantieteellistä keskittymistä ja alueellista tasa-arvoa uudistus ei ainakaan paranna. Järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Suun terveydenhuollon oletettu saatavuuden paraneminen myös lisää palvelujen kysyntää. Tästä voi aiheutua lisäkustannuksia edellä mainitun yksityiseltä julkiselle siirtymisen aiheuttamien lisäkustannuksen ohella. Kuntien välillä on tällä hetkellä toimivuudessa suuria eroja, joista on liian vähän tietoa. Kuntien välisessä laskutuksessa käynnin osalta erot voivat olla jopa 2,5 kertaisia. Keskeistä on, millä kapitaatioshinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulleen asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi.

Kapitaatiomaksu esim suun terveydenhuollossa tulisi perustua tutkittuun väestön ikäryhmäkohtaiseen keskimääräiseen hoidontarpeeseen, jota päivitetäisiin informaation kasvaessa. Tiedonkeruulla pitäisi pystyä seuraamaan, mitä asiakas saa ko. kapitaatiomaksulla, seuranta ei voi jättää asiakkaan harteille.

Koska uudistuksessa koululaisten suunterveydenhuolto jää suoraan maakunnan laitoksen huoleksi, tulee väkisin mieleen, että palataan 60-luvulle kouluhammaslääkärijärjestelmään. Hammaslääkäreiden kapea-alainen toimenkuva saattaa aiheuttaa ongelmia rekrytoinneissa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valmistelun keskeneräisyys ja mahdolliset tulevat muutokset esitykseen vaikuttavat siihen, että vaikutusarvioinnissa on puutteita. Tärkeimmät myönteiset vaikutukset syntyvät vasta pitkällä tähtäimellä. Osa vaikutuksista riippuu lainsäädännön lisäksi maakuntien tekemistä päätöksistä, joiden perusteella tuottajat tekevät omat päätöksensä palvelun tarjoamisesta. Asiakkaiden valinnat ovat mahdollisia vasta sen jälkeen, kun on olemassa palveluja, joista valita. Vaikutusarviointiin liittyy siis vakavia vaikeuksia, mistä syystä todellinen vaikutusten arviointi edellyttäisi kokeiluja, joiden perusteella erilaisia valinnanvapausmekanismeja voitaisiin aidosti testata.
Vaikutusarvioinneissa ollaan varsin kriittisiä sen suhteen, että esitetyllä valinnan-vapausmallilla olisi mahdollista saavuttaa sote -uudistukselle asetetut integraatio-, talous- ja yhdenvertaisuustavoitteet.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-uudistuksen lähtökohtina pidettiin alun perin perustason palveluiden saatavuuden parantamista, sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota ja erikoistason palveluiden saattamista perustasolle lähemmäksi asiakkaita. Tässä uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuolto eriytyvät. Sosiaalitoimesta vain neuvota ja ohjaus on jäämässä alkuvaiheessa Sote-keskuksille johtuen siitä, että yhtiö ei voi tehdä viranomaispäätöksiä. Mallilla hukataan toimivat palveluketjut ja varsinkin monialaista yhteistyötä tarvitsevien asiakkaiden hoitopolku. Eri instanssi tuottamana raja-aitoja tahtoo väkisinkin syntyä ja saumattomuus jää toteutumatta. Erityistason palveluiden tuominen Sote-keskuksiin jää lakiluonnoksessa epäselväksi. Tuottajatahon maakunnan liikelaitoksen tulisi jalkauttaa Sote-keskuksiin myös näitä palveluita, mutta vaarana on, että ne keskittyvät suuriin kasvukeskuksiin liikelaitoksen omiin toimipisteisiin. Lakiluonnoksen tavoite tasavertaisista ja yhdenmukaisista palveluista on hyvä. Pahimmillaan tällä perusteella palvelut tulevat keskittymään ja aito valinnanvapaus toteutuu vain isoissa kasvukeskuksissa. Osa toiminnoista, harvoin tarvittavat tehtävä, on tarkoituksenmukaista keskittää. Muuten verkostomainen palveluverkosto säilyttää maakunnan eri osa-alueet elinvoimaisina ja tarjoavat työtä asukkailleen.

Uudistuksella on merkittävä vaikutus monen kunnan toimintaan. Kalajoen kaupunki on tuottanut laadukkaita ja kustannustehokkaita sote-palvelut myös Merijärven kunnalle ja osassa palveluita myös laajemmalle alueelle (ympäristöterveydenhuolto). Ensisijainen etenemismalli olisi organisaatiomme näkökulmasta ollut evoluutiomalli. Nykyiset hyvin toimivat organisaatiot olisivat jatkaneet ja toiminta laajentunut ja toimimattomat palvelutuotantokokonaisuudet olisi korvattu uudella tai yhdistyneet muihin.

Nykyiset yhteistoiminta-alueet olisi voitu lainsäädännöllä tiiviimmin ohjata tekemään yhteistyötä ja työnjakoa. Jokilaaksojen sote-yhteistyössä on tehty laajaa selvitystyötä ja yhdenmukaistettu palvelukriteerejä. Osassa palvelutuotantoa on löydetty merkittäviä eroavaisuuksia, jotka eivät kaikki selity suuremmalla palvelutarpeella ja sairastavuudella. Näihin kohtiin on tehty suunnitelmaa säästöpotentiaalin realisoimisesta kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Tällainen tarkastelu johtaa luonnolliseen yhteistyön lisääntymiseen ja työnjakoon, jossa kaikki eivät jatkossa tuottaisi itse kaikkea. Mallissa on asiakas keskiössä ja suunnitelmia ei rajoita organisaatiokerrostumat.

Oman palvelutuotannon lisänä on perinteikkäästi hyödynnetty yksityisiä palveluntuottajia sekä kunta- ja maakuntarajat ylittäviä yhteistyökumppaneita. Valinnanvapaus on siis toiminut esimerkiksi erikoissairaanhoidossa nykyistä lainsäädäntöä pidempään yhteistyösopimuksilla. Näillä toimenpiteillä asukkaat ovat saaneet joustavasti palveluita kohtuullisissa aikarajoissa.

SOTE- ja maakuntauudistuksen käynnistämisen yhteydessä on mitä ilmeidemmin jäänyt huomaamatta kuinka suurta muutosta valmistellaan. Suuren muutoksen valmisteluun ei ole ollut riittävästi aikaa eikä resursseja.

SOTE- ja maakuntauudistuksen valmisteluvaiheessa asetetut tavoitteet kustannusten julkisen talouden kestävyysvajeen oikaisemiseksi ja kansalaisten yhdenvertaisten palveluiden takaamisesta ovat oikean suuntaisia. Myös palvelutuotannon laaja-alaisempi kokonaisvaltainen tarkastelu ja tiiviimpi yhdistäminen ovat kannatettavia toimenpiteitä.

Suomen sosiaali- ja terveystaloudet ovat jo pitkään olleet yksi maailman parhaista sosiaali- ja terveystalouksien järjestämis- ja tuotantotavoista. Valmistelu on tehty siten, että paljon erittäin hyvää ja toimivaa SOTE-palvelutuotantoa joudutaan lopettamaan ilman, että on mitään takeita siitä, että tilalle saadaan parempaa. Horisontaalisesta ja vertikaalisesta integraatiosta pystyy lähellä asiakasta parhaiten huolehtimaan kunta. SOTE- ja maakuntauudistuksen vieläkin keskeneräisten lakiluonnosten ja esitysten valmistumisvaiheessa on viimeistään käynyt selväksi, että SOTE- ja maakuntauudistukselle asetetuista tavoitteista ei juuri mikään tule toteutumaan.

Esitetyn uudistuksen mukainen malli ei tuo parannusta julkisen talouden kestävyysvajeeseen. Esitetty malli tulee myös eriarvoistamaan alueiden ja sitä kautta myös kansalaisten saamaa palvelua. Mallissa on valinnanvapauden toteuttamisen lisäksi kaikessa epäselvyydessään lukematon määrä muita ongelmia. Riskinä on, että hyvä sosiaali- ja terveyspalvelujen perusta tuhoetaan ja tilalle syntyvä uusi on huomattavasti kalliimpi ja huonompi järjestelmä. Puutteellinen valmistelu ja täytäntöönpano epärealistisine aikatauluineen jo ennen kuin täytäntöönpanoa raamittava lainsäädäntö on hyväksytty voi aiheuttaa pahimmassa tapauksessa erityisesti SOTE-palvelutuotannossa ennennäkemättömän kaaoksen.

SOTE- ja maakuntauudistus voisi edetä hallitusti ja tuloksekkaasti seuraavalla tavalla:

-valmisteluun varataan riittävä aika

-ensin hyväksytään lainsäädäntö

-hyväksytyssä lainsäädännössä varataan riittävä täytäntöönpanoaika

-täytäntöönpano resursoidaan realistisesti ottaen huomioon muutoksen suuruus

-kunnille ja kuntayhtymille annetaan yhdenvertainen mahdollisuus SOTE-palvelutuotantoon

-kaaoksen välttämiseksi uudistus tulisi toteutetaan vaiheittain, jolloin

oensin perustetaan maakunnat ilman SOTE-palvelujen järjestämisvastuuta

otoisessa vaiheessa olemassa olevaan maakuntaorganisaatioon liitetään järkeväksi katsottu osuus SOTE-palvelujen järjestämisvastuuta

oyksityistä palvelutuotantoa ja valinnanvapautta lisätään vaiheittain palvelusetelitoimintaa laajentamalla

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.